

Zintuig voor ruw gedrag?

In de lange tijd dat ik bijen houd heb ik wel enkele leuke of bijzondere gedragingen van deze vriendinnetjes meegemaakt.

Als eerste wil ik vertellen over een bezoek, jaren geleden, van een imker waarvan bekend was dat hij niet zachtzinnig met zijn bijen omging. Wanneer hij in zijn bijen werkte kostte dat aan honderden bijen het leven. Mijn bijen waren/zijn absoluut niet agressief, dat kun je ook niet hebben in een grote stad. Maar toen hij mijn bijenstand op ± 4 meter genaderd was vlogen tientallen bijen op hem af en probeerden hem te steken. Voorovergebogen met de handen voor zijn gezicht rende hij naar mijn huis, dat ongeveer 30 meter van de bijenstand is gelegen. Toen hij de keukendeur achter zich had dichtgetrokken vlogen nog verschillende bijen tegen de deur aan. Ik liep achter hem aan, zonder kap, maar mij leken ze niet te zien. Later toen hij weg was ging ik naar de bijen, maar alles was rustig. Ook andere imkers, familie en kennissen hadden niets geen last en konden rustig in de tuin zitten op enkele meters afstand van de bijen. Is dit een kwestie van uitstraling waar bijen gevoelig voor zijn?

Verkleumde waterhaalster

Het tweede gebeuren is zeer recent. Op een koude maar zonnige dag in begin juni vorig jaar, stond ik naar mijn bijen te kijken en naar de bijenkroeg, waar tientallen waterhaalsters aan het werk waren. Plotseling zag ik een bij in het water spartelen. Ik stak mijn vinger in het water en langzaam kroop ze omhoog, geheel verkleumd. Geen nood, even beademen in de hand en ja hoor, ze kwam al gauw bij. Even poetsen en weg vloog ze, recht omhoog. Ik keek haar na om te zien van welke kast ze was; na enkele meters vloog ze terug, recht op mij af en bleef als het ware in de lucht pal voor mijn gezicht stilstaan. Ze bromde hevig, tikte eenmaal tegen mijn voorhoofd en vloog daarna regelrecht in kast 3, en weg was ze. Later zei ik tegen mijn vrouw: 'Wat me nu is overkomen, onbegrijpelijk'. Bijen, ze blijven je verbazen.

Joop van Veen, Utrecht

Reactie van Hajo Velthuis

Alarmstoffen

Een zintuig voor ruw gedrag? Nou, dat hebben de bijen wel. Verschillende! Ze nemen stoten waar, ze

ruiken de verschillende luchtjes van geplette bijen en bovendien zullen ze reageren op al die geurstoffen die vrijkomen als een bij andere bijen wil alarmeren. Wanneer zulke signalen veel voorkomen, raken de bijen gespitst op het eerste alarm en reageren massaal. Maar in deze waarneming van Joop van Veen gaat het om rustige bijen die een kwaai imker achterna gaan. Ik kan alleen maar speculeren, want er bestaan geen wetenschappelijke publicaties over dit verschijnsel. Wat ik weet is dat het aantrekken van handschoenen, omdat de bijen eens een keertje vervelend doen, door de bijen terdege wordt opgemerkt: het hek is wat hun betreft dan van de dam. Ik denk dan, dat er in die handschoenen bij vorige gelegenheden werd gestoken, waardoor er veel alarmstoffen zijn achtergebleven, zodat de handschoenen werken als een rooie lap op een stier. Worden die ook niet getraind voordat ze echt in de arena moeten?

Ik heb ooit een bijenstal gehad samen met een dame. Zij droeg altijd een jurk of een rok en ze werd, hoe zorgvuldig ze ook imkerde, altijd flink in de benen geprikt. Het was daarom voor mij beter een volk te behandelen dat een flink eind verder stond. We hebben uiteindelijk bedacht dat ze misschien een ander soort zeep zou moeten gebruiken, zonder een bijzonder parfum. Enig effect had dat wel. Misschien dat die bezoeker van Joop van Veen, waar de bijen zo graag hun angel in plantten, ook nog de nodige alarmstoffen in zijn kleding of zijn haar met zich mee droeg, of misschien heeft hij wel een voorkeur voor bepaalde levensmiddelen die een specifiek geurtje aan de huid veroorzaken. Wie zal het zeggen? Ik zoek de verklaring in die richting.

Er zijn verschillende afdelingen met een verenigingsstand. Misschien kunnen we van die imkers eens wat horen over de vreugden en het verdriet van het gelijktijdig imkeren?

Verklaren van moeilijk te begrijpen zaken

Dan de bijna verzopen waterhaalster. Zoiets heb ik nog nooit gehoord, een bij die haar imker op het voorhoofd tikt. Ik zal maar eens wat fantaseren: die verkleumde bij werd via beademing weer tot activiteit gewekt. Misschien was het een speurbij, die een nog onbekend luchtje waarnam en die, nadat ze weer kon vliegen, nu eens wilde uitvinden of dat ongewone luchtje mogelijk met een dracht was verbonden? Wie zal het zeggen!

Dat er veel dingen kunnen gebeuren die moeilijk te begrijpen zijn, is een ervaring van iedere imker die

met open ogen en ontvankelijk verstand met de bijen bezig is. Voor mij is dat het leukste aspect van het imkeren: die onverwachte, gekke dingen, waarvoor je toch een redelijke verklaring wilt vinden.

Als een verschijnsel zich vaker voordoet en je ziet het dan ook telkens weer, dan kun je er op een gegeven moment de logica van inzien, maar in andere gevallen zet het zich vast in je herinnering, om na jaren, al dan niet vervormd, ineens weer in het bewustzijn op te duiken. Je wilt het begrijpen, maakt er een logisch lijkend verhaal omheen. En je vergeet dan wel eens die details die niet kloppen met jouw reconstructie. Soms blijkt dit, wanneer het verschijnsel zich nog eens

voordoet en je de verschillen waarneemt tussen de werkelijkheid en het veranderde herinneringsbeeld. Maar de bijenraadsels blijven fascineren!

Heeft u ook iets wonderlijks meegemaakt bij de bijen? Laat andere imkers ervan meegenieten! De redactie nodigt u uit om uw waarneming op te sturen per brief, schijf of e-mail aan redactie@vbbn.nl of schoots7@zonnet.nl.

Hayo Velthuis kan er een aanvullende of toelichtende reactie op geven.

bijen

BIJENPRODUCTEN

153

De wet en de handel in bijen en bijenteeltproducten

Peter Elshout

De verkoop en daarmee ook het vervoer van bijenvolken naar andere lidstaten van de EU alsmede de invoer uit landen daarbuiten is in de richtlijn 92/65/EEG van de Raad van 13.07.92 geregeld. Deze richtlijn is een EU-verordening ter voorkoming van besmettelijke dierziekten. In deze verordening staat aan welke voorwaarden de handel in bijenvolken, koninginnen met begeleidende bijen alsmede in bijenteeltproducten moeten voldoen.

Vervoer binnen de Europese Unie

Voor het vervoer van bijenvolken en bijenkoninginnen met begeleidende bijen alsook van producten naar andere lidstaten van de EU is geen officiële vergunning vereist. Er moet een verklaring volgens EU-model toegevoegd worden. Een voorbeeld van zo'n verklaring alsmede de eisen voor het uitbrengen van een dergelijke verklaring zijn in artikel 8 van de richtlijn 92/65/EEG vermeld. De bijen (*Apis mellifera spec.*) mogen niet uit een vuilbroedgebied afkomstig zijn. Het vervoersverbod bedraagt minstens 30 dagen na:

- Vaststelling van het laatste besmettingsgeval.
- Sanering van de besmette bijenstand.
- Controle van de gesaneerde bijenstand.
- Controle van alle bijenstanden in een straal van drie kilometer.

De verklaring moet met een officiële verklaring van de dierenarts (RVV) aangevuld worden, als volgens artikel 14 van genoemde richtlijn een verplicht of niet verplicht programma ter controle van Europees vuilbroed, Acarapodose of Varroatose (aanhangel B) uitgevoerd wordt. Dit geldt eveneens, als de lidstaat van mening is, dat

hij volledig of gedeeltelijk vrij van deze genoemde ziektes is. De verklaring moet in de taal van het bestemmingsland gesteld zijn of met een officiële vertaling afgegeven worden. Bijen mogen slechts in bijendicht afgesloten kasten vervoerd worden. Deze bepalingen gelden binnen de EU ook voor het vervoeren van bijenteeltproducten als honing, was, koninginnegelei, propolis en pollen, indien deze uitsluitend voor het gebruik in de imkerij bestemd zijn. Deze bepalingen zijn dus slechts van belang, als bijvoorbeeld was voor kunstraat, honing voor voerdeeg en pollen voor pollenvoer verder verwerkt moeten worden. Bestaat het gevaar van een uitbreiding van de ziekte of besmetting bij het vervoer binnen de EU, dan kan de bevoegde autoriteit eisen dat de dieren worden gedood of in quarantaine worden gesteld. Bij vervoer van waren kan vernietiging of terugzending geëist worden.

Invoer uit landen buiten de EU

Voor de invoer van bijen of producten in de zin van het aanhangsel B is geen officiële vergunning vereist, als het land en de aard van de noodzakelijke verklaring in een besluit van de EU vermeld staan. Voor zover nog geen daarop betrekking hebbend besluit voor een bepaald land buiten de EU uitgevaardigd is, kan de vergunning eveneens verleend worden. Dat geldt ook voor de producten die voor tentoonstellingen bestemd zijn en na afloop weer uitgevoerd of vernietigd worden.

Geraadpleegde literatuur

Diagnostik und Bekämpfung der Bienenkrankheiten. Dr. Wolfgang Ritter. ISBN: 3-334-61021-7